

מבית לוי

מבית מדרשו של מרן הגר"ש ואזנר זצ"ל גאב"ד ור"מ זכרון מאיר ב"ב ובעל "שבט הלוי" ע"י הגאון רבי משה שטיין שליט"א

גליון 32

בס"ד, פרשת מטות תש"פ

הלכות תשעת הימים

מנהגי אבלות בתשעת הימים

- א. משוכנס אב ממעטין בשמחה^א. [אירוסין מר"ח, עיין בגליון 31 הל' בין המצרים].
- ב. מי שיש לו דין עם נכרי ישתמט ממנו משוכנס אב דריע מזליה^ב.
- ג. מר"ח עד התענית ממעטים במשא ובמתן. ובזמנינו נהגו להקל בזה, ומ"מ במו"מ של שמחה כגון לקנות [או למכור לישראלים] כלי כסף או צרכי חופה וכדומה טוב להחמיר. ואם הוא דבר האבד עיין בהערה^ג.
- ד. אין לבנות מר"ח עד התענית בנין שאיננו צריך לו לדירה והוא להרוחה בעלמא, [ובמקום הפסד שאם לא יתקן הכותל ישבר יותר מותר]^ד וכן אין לסייד ולצבוע את הדירה. ואם נתקלקל הסייד מחמת רטיבות וכדומה מותר לסייד אף בשבוע שחל בו ט"ב [כיון שאיננו להרוחה]. ואם לקח קבלן נכרי לבניה או לסייד בקבלנות, אף דמצד הדין מותר שהנכרי יעשה, מ"מ אם יכול לדחות את העבודה תמורת תשלום מועט לנכרי יעשה כן, ותע"ב^ה. בנין בית כנסת מותר לבנות ולצבוע בתשעת הימים^ו.
- ה. אין ליטע נטיעה של שמחה, גינות נוי לצל, או נטיעת מיני בשמים לריח^ז. וכן כדאי להמנע מנטיעת גינות נוי בחצרות הבתים, אבל ניכוש וסידור הגינה שעושים כרגיל אינו בכלל האיסור^ח.
- ו. נוהגים שלא לקדש הלבנה עד אחר ט"ב^ט. ונוהגין לקדשה במוצאי ט"ב^י.

- א. שו"ע סי' תקנ"א ס"א, ובמ"ב (סק"א) ממג"א, דר"ל שאין שמחין בו כלל, וע"ש בשעה"צ.
- ב. שו"ע סי' תקנ"א ס"א. וע"ש במ"ב (סק"ב), ובשעה"צ, דבמג"א בשם ר"ו כתב עד ר"ח אלול. ובקרבן נתנאל מוכיח מזוה"ק דדי עד אחרי ט"ב.
- ג. בשו"ע סי' תקנ"א ס"ב ממעטים במו"מ. ובמ"ב (ס"ק י"א) הביא די"א (עיין ב"י) דהיינו שלא ישא במו"מ של שמחה כגון לקנות כלי כסף או צרכי חופה וכדו' (פמ"ג, ומי שנו"ג בכלים כאלו אינו שרי רק למכור לעכו"ם [שם]), ואף להסדור אינו כדאי שישא אותן בפרהסיא בעיר דשמחה הוא לרואים [מ"א]), אבל סתם מו"מ א"צ למעט כלל. וי"א דכל מו"מ צריך למעט ולא יעסוק אלא כדי פרוסתו, וכן משמע בסי' תקנ"ד סוף ס"ב. ורק אם הוא יריד י"ל דהוה דבר האבד ושרי בכל ענין אם הוא מוצא אז בזול יותר (פמ"ג, ואף אם הוא מו"מ דשמחה י"ל דשרי בזה [שם]). ובזמנינו נהגו להקל בכל זה משום דהכל נחשב כעת כדי פרוסתו, (רש"ל וב"ח וט"ז וא"ד). וכתב בשעה"צ, והנה מדברי המג"א משמע דאע"כ במו"מ של שמחה יש למנוע, וכן העתיק הח"א, אבל מדברי הט"ז וא"ד משמע דאף בזה המנהג להקל, דשמא לא יוכל להכין אה"כ, וטוב להחמיר, ע"כ.
- ד. בשו"ע סי' תקנ"א ס"ב ואם היה כותלו נוטה ליפול אפילו הוא בענין שאין בו סכנה (שיכול לסגור החדר שלא יכנס אדם לשם) אלא שיש לחוש להפסד כגון שעי"י נפילתו תשבר החומה ויתקלקל יותר מותר, שהרי אינו עושה בשביל שמחה כ"א בשביל ההפסד, מ"ב (ס"ק י"ג).
- ה. בשו"ע סי' תקנ"א ס"ב, מר"ח עד התענית ממעטים במו"מ, ובבנין של שמחה כגון בית חתונות לבנו. ובמ"ב (ס"ק י"ב) ממג"א, וה"ה כל בנין שא"צ לו לדירתו ורק שעושה כן להרוחה בעלמא אסור. ואם שכר נכרי קודם ר"ח בקבלנות מותר בכל ואפילו בט"ב, דנכרי אדעתיה דנפשיה עביד. וה"ה אם קצץ עם הנכרי בקבלנות לצייד ביתו מותר לצייד מטעם זה. ומ"מ אם יכול לפייסו בדבר מועט שימתין עד אחר ט"ב תע"ב, ע"כ. ועיין בשב"ה (ח"י סי' פ"ב) כשיש הפסד ממונן כגון ששוכר דירה, כ' באורחות חיים (שם אות ח') שיש מקילים, ונראה להקל לכתחילה רק עד שבוע שחל בו ט"ב ובהפסד גדול לפי דאות עיני המורה. ואם נתקלקל הסייד, שמעתי ממרן זצ"ל דכיון דאינו להרוחה מותר. ולפני ר"ח מותר לסייד אפילו להרוחה ואין בזה מנהג להחמיר. וטוב אם יעשה קודם י"ז בתמוז. (כמ"ש בא"ד סי' תקנ"א ס"ד בשם מהרי"ל, לא נכון לצייד כל בין המצרים).
- ו. במ"ב (ס"ק י"ב) כתב ובית הכנסת מותר דהוה מצוה דרבים, [מג"א]. כתב הרמ"א ולצורך מצוה הכל שרי. וכתב במ"ב (ס"ק י"ד) כגון שאין לו אשה ובנים ואין לו בית חתונות מותר לבנות בית חתונות. דמדינא אפילו גישואין מותר בזה, ומה שאין נוהגין לישא אשה כלל היינו משום דלא מסמנא מילתא, וע"כ מותר לעשות בית חתונות או לעשות בגדים חדשים לצורך גישואין שיהיה אחר ט"ב, אבל מי שקיים פו"ד אסור בכל זה.
- ז. שו"ע סי' תקנ"א ס"ב ממעטים וכו' ובנטיעה של שמחה, כגון אבורגני של מלכים שנוטעים לצל להסתופף בצלו, או מיני הדס ומיני אהלים.
- ח. שמעתי ממרן זצ"ל.
- ט. בסי' תקנ"א ס"ח כתב הרמ"א, ונוהגין שלא לקדש החדש עד אחר ט"ב. וכ"כ בסי' תכ"ו ס"ב אין מקדשין הלבנה קודם ט"ב, ולא קודם יוה"כ פ.
- י. הרמ"א בסי' תכ"ו ס"ב כתב, ובמוצאי יוה"כ מקדשין אותה דא שרויין בשמחה, אבל לא במוצאי ט"ב או שאר תעניות. וכתב במ"ב (ס"ק י"א), אבל דעת אחרונים בכל זה דמקדשין אפילו במוצאי ט"ב וכ"ש בשאר תעניות. (עיין בה"ט ופר"ח וכן העתיק הח"א). אלא דכתבו דצריך לטעום קודם. (ח"א. ובא"ד משמע שאם יש לו לקדש בצבור יכול לקדש עמהם אף שלא טעם, משום ברוב עם הדרת גוני). ומיהו במוצאי ת"ב צריך שלא לקדש בלי מנעלים (פר"ח), ע"כ. ונוהגין לקדש הלבנה במוצאי ת"ב מיד אחרי מעריב עם נעלי ת"ב, ולקדו אה"כ כרגיל.

- ז. אין איסור בנתנית מתנה לבר מצוה וכדו' בימי בין המצרים^א.
- ח. כדאי להמנע מעשית ניתוח – שאינו דחוף – מר"ח אב, ולכל הפחות בשבוע שחל בו ת"ב. ואם אין קושי בדבר ימנע מי"ז בתמוז^ב.
- ט. נוהגים שלא לשטוף ולעשות נקיון בבית רק בצורה קלה ולא באופן יסודי, ואם נתלכלך יעשה כפי הצורך, [ואין להמנע משטיפת הדירה לכבוד שבת]^ג.

קניית כלים חדשים

- י. אף שנהגו להקל במו"מ בזמנינו, מ"מ טוב להחמיר שלא לקנות צרכי חופה וכלי כסף^ד.
- יא. אין לקנות בגדים חדשים מר"ח עד אחר התענית. אין לעשות ולתפור בגדים חדשים החל מר"ח. [גזירת בדים לצורך תפירה מותרת]. ולצורך נישואין עיין בהערה^ה.
- יב. נשים הנוהגות שלא לערוך חוטי השתי בבגד [משום שבטלה אבן השתיה] מנהגם מנהג. ובכלל זה סריגה ועשית גובלין. ומ"מ בקייטנות של בנות שאין במה להעסיק אותם ובאות לידי בטלה ושעמום, יש להקל, ובלבד שלא יגמרו את הדברים^ו.
- יג. אומן יהודי אם מותר לו לעשות כלים ובגדים חדשים לאחר ר"ח עבור יהודי ועבור נכרים עיין בהערה^ז.
- יד. אין ללבוש בגדים חדשים מר"ח ואילך^ח. אף בגדים שאין מברכים עליהם שהחיינו כגון נעליים וגרביים. וכן כשקנה בגד מוכן לפני י"ז בתמוז ובירך עליו שהחיינו בשעת הקניה, אעפ"כ אין ללבושו מר"ח ואילך^ט.
- טו. חתן שעולה לתורה (אופרוף) בשבת חזון אסור בלבישת בגדים חדשים בשבת זו^י. וכ"ש נער בר מצוה שעולה לתורה בשבת חזון שאסור בלבישת בגדים חדשים^{יא}.
- טז. מי שאין לו נעלי גומי לט' באב מותר לקנותם בתשעת הימים וללבושם בט"ב^{יב}.
- יז. עשית בגד מחלקי בגדים ישנים, או צביעת בגד ישן עיין בהערה. ותפירת כפתור או קרע בבגד מותרת^{יג}.
- יח. קניית מקצועות מזגן חדש נוהגים להחמיר ולאסור מר"ח ואילך^{יד}.

יא. שמעתי ממרן זצ"ל. דרך בת"ב כתבו האחרונים שאין ליתן מתנה.
יב. שמעתי ממרן זצ"ל. וכן בכל סכנה כגון נסיעה באירון מיעץ להמנע ככל האפשר.
יג. שמעתי ממרן זצ"ל.
יד. וכמ"ש בס"ג.

טו. בשו"ע סי' תקנ"א ס"ז, י"א שאסור לתקן בגדים חדשים ומועלים חדשים בשבת זה, ויש להחמיר בזה מר"ח. [ובמ"ב (ס"ק מ"ו) ר"ל שאסור לעשות בגדים חדשים וכן אנפלאות [גרביים] אסור לארוג. ולצורך נישואין מי שאין לו אשה ונשים מותר לעשות בגדים חדשים דהא מדינא מותר לו אפילו לישא וכ"ל בס"ק י"ד, ואפילו בט"ב עצמו מותר לעשות ע"י עכו"ם לצורך נישואין]. וכתב הרמ"א וה"ה דאסור לקנות [ובמ"ב, אפילו דעתו שלא ללבושם עד אחר ט"ב, ודומיא דאסורין לעיל לענין כיבוס אפילו במכבסן להניח].

טז. מקור הדין בשו"ע סי' תקנ"א ס"ח. ושמעתי ממרן זצ"ל להקל בשעת הצורך ע"פ הירושלמי (מו"ק פ"ב ה"ג) שהיה מותר מלאכת חו"מ שלא יבואו לידי עבירה מחמת הבטלה.

יז. כתב הרמ"א וכן אומן ישראל אסור לעשותן לאחרים בין בשכר בין בחינם, ונהגו להקל בזה. [ובמ"ב (ס"ק נ"א) כתב, ומשמע דאפילו לישראל נהגו להקל. ומיירי שנתנו לו קודם ר"ח דאילו אחר ר"ח פשיטא דאסור ליתן לו. ועיין בביאור הלכה שהגד"א מחמיר בכל המבואר להקל בסעיף זה. וסיים ונ"ל פשוט דאין להחמיר ב"א בשבוע שחל בו ט"ב ולא קודם, דבכיבוס גופא אינו אלא מנהג, וכיון שנהגו להקל אין להחמיר]. אבל אם ידוע ומפורסם שהמלאכה של אינו יהודי שרי [ובמ"ב (ס"ק נ"ב) דמנכרי מותר אפילו לקבל המלאכה אחר ר"ח ולעשותה, דשמחה אין בעושה לכרי ורק מראית עין, ובכה"ג שידוע שהוא של נכרי שרי אף מן הדין ולא מטעם דנהגו להקל. ובביאור"ל כתב דמזה משמע דלישראל אפילו לעשות למכור בשוק לאחר ט"ב אסור אף שאין בזה שמחה (מ"א), וצ"ל הטעם שיחשבו שנתנו לו ישראל לתקן אחר ר"ח]. וכן נהגו לתת לאומנים אינם יהודים לתקן כלים חדשים תוך זמן זה כדי שיהיו מוכנים לאחר התענית, ומיהו טוב למעט בזה במקום דאפשר, דלא עדיף משאר משא ומתן דממעטין.

יח. ובשו"ע ס"ח, נשי דנהיגי דלא למשתי [לעשות חוטי השתי] עמרא [צמר, וה"ה שאר מינים] מדעייל אב מנהגא. [ואסמכוה בירושלמי לפי שבטלה אבן השתיה]. וכתב במ"ב, וכ"ב דאין נ"מ בין לו בין לאחרים בין בשכר בין בחינם [ט"ז]. וטוית חוטי לתפור בהם בגדים מותר שאינו בכלל זה. וכן מותר לעשות קדונית [עטרה] שאורגין בעצים דלאו בכלל בגד הוא [מ"א].

יח. בשו"ע סי' תקנ"א ס"ו, כלים חדשים בין לבנים בין צבועים בין של צמר בין של פשתן אסור ללבוש בשבת זו. וכ"ה הרמ"א ואנו מחמירין מר"ח ואילך. [וכתב בביאור הלכה דה"ה כלים ישנים מכובסין אסורים כדלעיל בס"ג. ובמ"ב (ס"ק מ"ד) כתב, ובמקום שדרך לכבוש הבגדים במכש"א" הו"ו בכלל מנהגיין ואסורין אפילו הם ישנים שהגיהוץ עושה אותם כחדשים ואסורים ללבוש בשבוע זה. ועיי"ש].

יט. מ"א, ומ"ב (ס"ק מ"ה).

כ. ברמ"א שם כתב (למנהג שאין לובשין בגדי שבת בשבת חזון), ומי שיש לו נישואין בשבת נחמו מותר ללבוש בגדי שבת [ואף אבי החתן והכלה לובשין בגד עליון של שבת לכבוד חו"כ. ומג"א ומ"ב]. ובשבת חזון רק החתן מותר והם אסורים דגמ"ד מ"ב]. ומ"מ בגדים חדשים אסור, מג"א מ"ב.

כא. מבית לוי מועדים מכתבי תורה יא, ולגבי שטריימל שמעתי ממרן זצ"ל שילבשו מעט עכ"פ בשבת קודם ר"ח. ואם לא לבשו, כיון שאין לו בגד אחר של שבת נראה להקל.

כב. שמעתי ממרן זצ"ל. [וכ"כ בכה"ח סי' תקנ"א ס"ק צ"ו].

כג. שמעתי ממרן זצ"ל דבעשית בגד חדש מחלקי בגד ישנים מיקל בשו"ת לבושי מרדכי (מאד). ובצביעת בגד ישן עיין בדע"ת למהרש"ם (סי' תקנ"א ס"ו). ותיקון כפתור או קרע בבגד ודאי אינו בכלל תיקון בגדים שאסור, דשם הכוונה שמפרקים הבגד ותופרים מחדש.

כד. שמעתי ממרן זצ"ל דהוא בכלל כלים חדשים, ודומה למו"מ של שמחה, [וכן יש להמנע מקניית מכונת, מכונת כביסה ויבוש, ורהיטים], ואף שאין מברך עליו שהחיינו. אמנם מי שסובל מאוד והוא בגד חולה אפשר להקל לו.

כביסה, לבישת בגדים מכובסים

יט. אין לכבס בגדים מר"ח עד אחר התענית. וכן אסור לגהץ. ואף לכבס על מנת להשתמש בהם אחר התענית אסוריה.

אין ליתן במכונת כביסה בער"ח כדי שיגמור לכבס בלילה^י. [חפיפת פיאה וסירוקה בכלל כיבוס וגיהוץ הוא ואסור. וכתם שניכר בבגד מותר לנקותו]^{יב}.
בדין כביסה במוצאי ט"ב נכתוב בגליון הבא.

כ. אין ללבוש בגדים מכובסים [אף שנתכבסו קודם ר"ח], וכן אין להציע את המיטות בסדינים וכלי מיטה מכובסים, וכן מגבות ומפות שלחן אסור [אבל אפשר להקל בבגדי זיעה – לבנים וגרביים]^{יג}.

כא. אין לסמוך להקל להניח בגד מכובס ע"ג קרקע ולחושבו עי"ז כבגד שאינו מכובס^{יד}.
כב. נתלכלכו כל בגדיו בזיעה, הרי הוא כמי שאין לו אלא חלוק אחד, שמותר לכבס חלוקו עד שבוע שחל בו תשעה באב. ועדיף לכבס באופן זה ובלי גיהוץ, מאשר לקנות בגדים חדשים^{יז}.

כג. לכבוד שבת מותר לפרוס מפות מכובסות על השלחנות. אבל בסדינים וכלי מיטה נהגו איסור^{יח}.

מי שאין לו כתונת לשבת יש להקל לכבס לכבוד שבת. [וע"י נכרי ודאי שריל]^{יט}.

כד. אין לתת כביסה אחרי ר"ח לנכרי. אבל מותר לתת לנכרי כביסה קודם ר"ח, ואפילו אם יכבס בשבוע שחל בו ת"ב^י.

כה. מי שצריך לנסוע למרחקים בשבוע שחל בו ט"ב מותר ליתן לכובס נכרי לכבס בגדים לכמה שבתות שצריך בדרך^{יא}. ונראה שהיום לא שייך כ"כ היתר זה שאז לא יכלו לכבס בדרך אבל כהיום אפשר.

כו. אסור ליהודי לכבס בגדי נכרים. ואם ניכר שהם בגדי נכרים ולא בגדי יהודים מותר^{יב}. והאיסור הוא בשבוע שחל בו תשעה באב בלבד ולא מראש חודש^{יג}.

כה. בשו"ע סי' תקנ"א ס"ג, שבוע שחל בו ט"ב אסורים לכבס [זגרה כמסיח דעתו מן האבילות], אפילו אינו רוצה ללבוש עתה אלא להניחו לאחד ט"ב. ואפילו אין לו אלא חלוק אחד אסור. [וע"ש בשו"ע דאין להקל גם בכלי פשתן, ובין כיבוס ובין גיהוץ אסור [וע"ש בשו"ע דכיבוס במים בלבד קל יותר וכ"כ השו"ע בסט"ו]]. וכתב במ"ב (ס"ק כ"ט) דמי שאין לו אלא חלוק אחד יש להתייר לכבס אף לדין מר"ח עד שבוע שחל בו ת"ב, (מא"ר ושאר אחרונים בזה). וכתב הרמ"א שם דאשה הזקוקה לבגדים וסדינים לבנים לצדכי ספירת ז"ל מותרת לכבס וללבוש ולהציע תחתיה ואפילו בשבוע שחל בו ט"ב. (מ"ב) ומותר ליתן לכובסת נכרית לכבס עבור לבישת לבנים, דה"ח, מ"ב (ס"ק ל"ב).

כו. שמעתי ממרן זצ"ל, אבל אם יגמור בביה"ש אפשר להקל.

כז. שמעתי ממרן זצ"ל, וסירוק רגיל בבית, כסריקת שיער הוא ומותר. ופשוט שאין בקיצור פיאה משום תספורת שנוהגים לאסור מי"ז בתמוז. ולגבי כתם אמר שאם הכתם ניכר מותר לנקותו, ואם לאו אסור.

כח. שם בשו"ע, ואפילו המכובסים מקודם בין ללבוש בין להציע בהם המיטה, ואפילו מטפחות הידים והשלחן אסור. ושמעתי ממרן זצ"ל דבבגדי זיעה אפשר להקל ואין צריך להכניס ע"י לבישה קודם ר"ח. [וע"פ פ"ת (יור"ד סי' שפ"ט סק"ב) ז"ל בשו"ת לחמי תודה (ל' ה) העלה דהא דלא התיירו אלא לאחר ז' [באבל] היינו דוקא במחליף לתענוג אבל אם מחליף לצורך כגון שהחלוק מלוכלך או משום עירבוביא [כנינים] שרי אפילו בחול תוך שבעה ע"כ, כמו בדחיצה דלא אסור אלא של תענוג כמש"ל סי' שפ"א ע"ש, ומה שלא בא הדבר מפורש בפוסקים אין זה אלא לרוב פשיטותו, שהוא דבר הלמד מדין רחיצה וסיכה, וע"ש שהאר"י בזה. ושו"ר בחמודי דניאל (נדפס מכת"י בקובץ בית הלל א') ז"ל במג"א סי' תקנ"א ס"ד [כתב שמונת החליף בשבת חזון הכתונת שאינו לבוש רק מפני הזיעה], לפי"ז אפילו בחול מותר ללבוש כיון דהיתר שאינו אלא לזיעה].

כט. רבים לובשים בגדים [כגון חולצות] לפני תשעת הימים למשך זמן, כדי שיחשבו כבגדים שנסתמשו בהם ולא כמכובסים. [עיי' במבית לוי מועדים פרק צ"ו ס"ה שמונת ללבוש בגדי שבת בשבת ולהחליפם לאחר כמה שעות כדי שיהיה מותר ללבושם בתשעת הימים]. ושמעתי ממרן זצ"ל שלבישת כמה חולצות ביחד זו על גבי זו, בודאי שאין נחשב שלבש את החולצות העליונות.

ל. שבה"ל (ח"א סי' קל"ח) דהיא ערמה לבטל זכרון אבלות דרבים בימים אלה, וכדאי בית אלקינו להחמיר בזה וכי"ב בימים אלה. ומי שהוא איסטניס באמת שלצורך גדול מתירים גם רחיצה, גם בזה יש היתר בלאו הכי, ויחליף פעם אחת בימים אלה, אבל אין כל אדם יכול לומר איסטניס אני, והלב יודע וכו', ע"כ.

לא. שמעתי ממרן זצ"ל. ודין מי שאין לו אלא חלוק אחד, מובא במ"ב (סי' תקנ"א ס"ק כ"ט) מאחרונים. ובשבוע שחל בו ת"ב יש לקנות ולא לכבס, וע"י ב"י.

לב. שם ברמ"א, ומ"ב (ס"ק ל"ג).

לג. מ"ב (ס"ק ל"ב).

לד. ברמ"א שם ואסור ליתן כלים לכובסת אינה יהודית לכבס מר"ח ואילך [ובמ"ב ס"ק ל"ה, ואפילו אומר לכבס אחר ט"ב ג"כ אסור מטעם מנהגא [מג"א]. ובספר א"ר צידד להקל ליתן מר"ח ואילך לכבס אחר ט"ב, והביאו הפמ"ג. ולענין כלי פשתן [ע"ש בשו"ע] בודאי יש לסמוך ע"ז]. אבל קודם ר"ח מותר לתת אע"פ שכובסת אחר ר"ח. וכתב במ"ב (ס"ק ל"ה), וה"ה אפילו אם תכבס בשבוע שחל בו ט"ב, (כ"מ מביאור הגר"א וכ"כ במשק אליעזר).

לה. מ"ב (ס"ק ל"ט). ובשעה צ" (ס"ק מ"א) כתב שמקורו מא"ד כשיטת הב"ח והעתיקהוה הדה"ח והח"א. וע"י ישראל כשא"א ע"י נכרי והוא צורך גדול, הב"ח מתיר אבל המ"א וא"ר אוסרים, וכ"ה בראב"ן [ת"א].

לז. בשו"ע סי' תקנ"א ס"ה, אסור לעבריות לכבס בגדי העכו"ם בשבוע זה. וכתב במ"ב ס"ק מ"ב, אע"ג דמדינא שרי שהרי אין איסור כיבוס משום דאסור במלאכה אלא כדי למעט בשמחה ולהראות האבילות זה לא שייך בכיבוס בגדי נכרים, אפ"ה אסור מפני מראית עין (תה"ד) שאין ניכר שהם של נכרים. אמנם במקום שהנכרים יש להם מלבושים אחרים שניכר לכל שהם של נכרים יש להקל (מ"א) וכ"מ בתה"ד, ובאין לו מה לאכול ודאי כדי חייו שרי עכ"פ (שם). וכ' בשעה צ" (סקמ"ד) וע"ש עוד שכתב דאפשר דבצנעא נמי שרי והעתיקו הח"א, והוא מטעם דאף דכל מקום שאסרו מפני מראית העין אף בחדדי חדרים אסור, זהו דוקא בדבר שיחשדוהו לאיסור דאורייתא, עיי' לעיל בס"י ש"א במ"ב ס"ק קס"ה.

לו. בשו"ע כתב דאסור בשבוע שחל בו ט"ב. וכתב במ"ב (ס"ק מ"ג), בזה אף לדין לא נוהגים מר"ח מדלא כתב רמ"א דנוהגין בזה אף מר"ח כמו שכתב בסעיף שאח"ז, [ח"א] ובשעה צ" כתב, ובדה"ח העתיק גם בזה מר"ח, ונראה להקל כיון דמר"ח אינו אלא מנהג.

כז. אסור לגדולים לכבס בגדי ילדים קטנים בשבוע שחל בו ט"ו בליל. אבל בגדים שמתלכלכים מיציאות של הקטנים מותר, וכן שאר בגדי קטנים נוהגים להקלליה. ויכבסו בצנעא ככל האפשר^{לט}.

כח. בן אשכנז שיש לו מכבסה אין לו להשאירה פתוחה מר"ח ואילך אף עבור ספרדים שנוהגים היתר כדעת השו"ע עד שבוע שחל בו ת"ב, ובמקום שעלול לאבד פרנסתו, וכן כשקיבל לפני ר"ח, ישאל שאלת חכם^{מא}.

כט. מותר ללבוש בגדי שבת לצורך שידוך, אם יש צורך בכך^{מב}.

ל. בית מלון מותר לו להציע את מטות האורחים בסדינים מכובסים. וכן אם הגיע אורח לביתו מותר לתת לו סדינים ובגדי שינה מכובסים^{מג}.

לא. אולם וקייטרינג שעושים סעודות מצוה כברית מילה בתשעת הימים יעשו ככל האפשר בלי כיבוס המפות. וכשא"א בשום אופן יכבס רק הנצרך ביותר, וימעטו מהרגיל בכל השנה^{מד}.

לב. צחצוח נעליים שנתלכלכו מותר כרגיל, ובודאי דמותר לצורך שבת^{מה}.

רחיצה

לג. נוהגים שלא להתרחץ מר"ח ואילך אפילו בצונן, רק פניו ידיו ורגליו^{מו}. מ"מ במקומות החמים כמו פה באה"ק שהחום גובר ומזיעים הרבה יש להקל לרחוץ כל הגוף בצונן, אבר אבר, ולא כל הגוף בבת אחת. והדבר מסור ללב ירא ה' מתי להקל בזה^{מי}.

לד. הרגילים ללכת למקוה לפני התפלה יכולים לעשות כן גם בתשעת הימים^{מז}.

לה. רחיצה לצורך רפואה מותרת אפילו במים חמים. ואפילו בשבוע שחל בו ט"ו ב"ט.

לו. קטנים שנגרם להם פצעים וגירויים מחמת אי רחיצה מותר לרחצם^{מא}.

לז. רחיצה לצורך מצוה מותרת אפילו בחמין^{מב}.

לח. קציצת צפרנים מותרת לכבוד שבת, וכן לצורך מצוה^{מג}. דיני רחיצה בערב שבת חזון נכתוב בגליון הבא

לז. שו"ע סי' תקנ"א סעיף י"ד. אסור לגדולים לספר לקטנים ולכבס כסותם בשבת שחל בו ט"ו להיות בתוכה. ובמ"ב (ס"ק פ"ב) כ' דלדין יש להחמיר בתספורת מ"ז בתמוז וכיבוס מר"ח. ובה"א (כלל ק"ג ס"ח) כתב דלצורך קטנים אין להחמיר אף לפי מנהגינו אלא בשבת ז'.

ובשבה"ל (חי"א סי' קל"ו) כתב שכיון שיש דין חינוך באבלות דרבים וכמ"ש המג"א (ס"ק ל"ח) וש"פ, ע"כ קטן שהגיע לחינוך אין לאביו להניחו לכבס לעצמו וחייב להפרישו, ע"ש.

לח. כתב הרמ"א שם מיהו בגדים שמלפפין בהם קטנים לגמרי שמוציאים בהם רעי ומשתניין בהם הני ודאי משרא שרי, ואפילו בגדי שאר קטנים נוהגים להקל. [דאין בכיבוסם משום שמחה].

לט. במ"ב (ס"ק פ"ג), ומ"מ לא יכבסו הרבה ביחד. ויכבסו בצנעא אם אין מכבסו ע"ג הנהר [מ"א].

מ. שמעתי ממרן זצ"ל שיש בזה משום פריצת גדר.

מא. עיין בשבט הלוי (חי"א ספ"א ד') דיש מקילים באיסור מראית עין כשיש חשש שיאבד פרנסתו, ולרוב במציאות אין חשש זה. ואם נתנו לפני ר"ח יש מקילים, ולמעשה צ"ע, ועכ"פ לא יעשו בפרהסיא וע"ש.

מב. שבט הלוי (ח"ט סי' קל"א ד'), דמותר לבחור ללבוש בגדי שבת אם זה יכול לעזור להצלחת השידוך.

מג. שמעתי ממרן זצ"ל.

מד. שבט הלוי (חי"א סי' פ"ג).

מה. שמעתי ממרן זצ"ל, שאינו אלא הסרת לכלוך ואינו בכלל גזירת כיבוס.

מו. בשו"ע סי' תקנ"א סעיף ט"ז, יש נוהגים שלא לרחוץ מר"ח, ויש שאין נמנעין אלא בשבת ז'. וכתב הרמ"א, ונוהגין שלא לרחוץ אפילו בצונן מר"ח ואילך.

מז. שבט הלוי (ח"ז סי' ע"ז ב'). [וכן שמעתי בשם מרן החזו"א זצ"ל דלעת הצורך יש להתיר לרחוץ אבר אבר בצונן].

מח. בתשובה שם. וכן מותרת טבילה לסגולה בחדש התשיעי. ואין היתר להתרחץ לפני הטבילה, אף במקומות שמקפידים על כך במשך כל השנה.

מט. מ"ב (ס"ק פ"ח) מא"ד. ובשעה צ"צ (ס"ק צ"ד) כתב, ולכן מעוברת שהגיע קרוב לעת לידתה שטוב לה לרחוץ בחמין בכל אלו שרי דהוה לרפואה ולא לתענוג. וכן יולדת או מי שהוא אדם חלוש ואמר לו הרופא שצריך לרחוץ בכל יום בחמין שרי מלבד בט"ב עצמו צריך לזהר מזה [דה"ח בשם א"ר].

נ. מ"ב (ס"ק צ"ג), קטנים שיש להם חטטין בראשן נוהגין לרחצם בראשם [לבוש].

גא. כתב הרמ"א, ולצורך מצוה שרי ולכן נדה רוחצת וטובלת. [ובביאור הלכה כתב אפילו בחמין]. וכן מותר להסתפר וליטול צפרניים וכל מה שרגילים לעשות לצורך טבילת מצוה אף בשבוע שחל בו (סי' תקנ"א במ"ב סק"ב). ואפילו אם טובלת ליל יו"ד מותר לה לרחוץ בערב ט"ב אם א"א לה לרחוץ ליל יו"ד. ועיין בביאור הלכה דהרמ"א לשיטתו ביו"ד סי' קצ"ט ס"ד, אבל לדעת הש"ך שם מייקר הדין תרחוץ בעט"ב אפילו אפשר לה לרחוץ בלילה, דגול מדבבה. אמנם דעת מרן זצ"ל שאין לעשות החפיפה בערב ט"ב אלא במוצאי ט"ב, כדעת הסדרי טהרה (יו"ד סי' קצ"ט סק"ב ד"ה בשו"ת). ועיין בשיעורי שבט הלוי (הלכות נדה סימן קצ"ט ס"ד אות ב').

כתב עוד הרמ"א, ונראה דה"ה אשה הלובשת לבנים יכולה לרחוץ מעט כדרכה בשאר השנה הואיל ואינה עושה לתענוג רק לצורך מצוה. ובשעה צ"צ (ס"ק ל"ה) כתב דהט"ז ביו"ד סי' שפ"א כתב לענין אבילות שאין לה לרחוץ כל גופה ללבישת הליבון אלא תרחץ פניה של מטה לבד, וה"ה לענין ט"ב [מחה"ש].

גב. מ"ב (סי' תקנ"א סק"ב), לענין טבילת צפרניים יש דיעות בין האחרונים (הט"ז סקי"ג אוסר והמ"א בסעיף זה מתיר) אכן לצורך טבילת מצוה בודאי שרי, וכן לכבוד שבת שרי בע"ש. [וה"ה דמותר כשיש חשש חציצה לנט"י]. [והנה הט"ז קאי על שבוע שחל בו וכן הביאו בגמ"ק יו"ד סי' צ"ט (ולהלכה ס"ל כמ"א) ולא הזכירו דלרמ"א מר"ח אסור. וכן בקצש"ע הביא רק לגבי שבוע שחל בו].

אכילת בשר ויין

לט. נוהגים שלא לאכול בשר כולל בשר עוף [אבל דגים מותר], ולא לשתות יין מר"ח עד התענית^{יג}. ולגבי חולה ויולדת עיין בהערה.

נוהגים שלא לאכול תבשיל שנתבשל עם בשר. אבל אם נתבשל בקדירה בשרית מותר^{יד}. וכן יש להמנע מעוגה שנותנים בה יין לשבח הטעם^{יה}.

מ. חומץ יין מותר^{יז}. ויין תוסס בתוך ג' ימים לסחיטה אסור^{יח}. מותר לשתות כל שכר [וליקר]^{יט}.

מא. אין שוחטין מר"ח ואילך עד יו"ד באב רק לצורך חולה או לסעודת שבת וסעודת מצוה^{יט}. מב. יש להמנע מלמכור בשר בחנות בתשעת הימים, במקום שהקונים אינם נזהרים מאכילת בשר בתשעת הימים^ס.

מג. כל מי שאוכל בשר במקום שנוהגים בו איסור, פורץ גדר הוא וינשכנו נחש^{סא}.

מד. נוהגים להחמיר שלא לשתות יין בברכת המזון בימי החול. וע"כ יברך בלא כוס^{סב}. וכן בהבדלה נותנים לקטן שהגיע לחינוך וישתה רוב כוס. וכשאין קטן מותר לשתות בעצמו יין ההבדלה^{סג}.

מה. קטן אף שלא הגיע לחינוך אסור בבשר ויין אם הוא בריא^{סד}.

מו. מי ששכח וברך על יין, או על בשר בתשעת הימים, יטעם כל שהוא שלא יבוא לידי ברכה לבטלה^{סה}.

סעודת מצוה

מז. בסעודת מצוה כגון ברית מילה ופדיון הבן אוכלים בשר ושותים יין כל השייכים לסעודה^{סז}. והיינו כל מי שהיה הולך בזמן אחר לסעודה זו מחמת קירבה או ידידות^{סח}.

גג. שו"ע סי' תקנ"א ס"ט יש נוהגים שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין בשבת זו ויש שמוסיפין מר"ח עד התענית. [ובמ"ב (ס"ק ג' ח) זר"ח בכלל, וכן המנהג במדינותינו (כ"מ בדה"ח וח"א). ושמעתי ממרן זצ"ל דהחיד"א כתב שמונהגם לאכול בשר בסעודת ר"ח [וכ"כ בכף החיים (ס"ק קכ"ג)], ואמנם אין מנהג האשכנזים כן. ואף שזו סעודת מצוה, מ"מ גם בסעודת פורים מסתפק המ"א אם בשר מעכב להלכה אינו מעכב. ומלבד זה ר"ח אב הוא יום תענית צדיקים, ובדאי שאין איסור בהמנעות מבושר]. ויש שמוסיפין מ"ז בתמוז [מלבד השבתות]. ועיין במ"ב (ס"ק ג' ו') דמליל ר"ח אסור. ואם הציבור התפללו ערבית בר"ח מבעו"י נאסר אף היחיד שלא התפלל עדיין [מג"א]. וע"ש בשע"צ (ס"ק ג' ז').

ועיין בשו"ע דשוחטין לחולה וכתב במ"ב (ס"ק ס"א) דהיינו דאפילו חולה קצת מותר לאכול. וכתב במ"ב (ס"ק ס"ד) מי שא"א לו לאכול מאכלי חלב מותר לו לאכול בשר עוף או בשר מלוח ג' ימים. (מ"א וא"ד. וע"ש בא"ד דכ"ש דמותר בתבשיל של בשר) ומינקת שהחלב דע לתינוק כשאינה אוכלת בשר יש להקל אף בבשר בהמה (פמ"ג וש"א). ועיין במ"ב (ס"ק ס"א) ממ"א (סי' תקנ"ה ס"ט) דנהגו קצת יולדות למנוע מז' באב ואילך למנוע מבושר ויין.

גד. שו"ע תקנ"א ס"י, יש מי שאומד שהנוהגים שלא לאכול בשר בימים הנזכרים מותרים בתבשיל שנתבשל בו בשר ואסורים בבשר עוף ובשר מלוח. ועיין במ"ב (ס"ק ס"ג) וזמן של בשר דינו כבשר עצמו ואסור לאכול תבשיל שיש בו שומן. והאינא נהיגי עלמא לאסור אף תבשיל של בשר ודוקא בתבשיל של בשר אבל אם רק נתבשל בקדרה של בשר פשיטא דמותר [אחרונים].

גה. בשבט הלוי (ח"ט סי' קל"ב) כתב דעוגה שיש בה יין דומה לתבשיל של בשר שאנו מחמירים, ויש להחמיר. ולקטן שלא הגיע לגדר להתאבל על ירושלים יש להקל בכה"ג. ובסעודת ברי"מ ומחלקים עוגות לאחר הברית קודם הסעודה אין לחלק כן לרבים, אף שמסביר זה שייך לסעודת מצוה, מ"מ הא"כ רמ"א דבשבו"ע שחל בו ט"ב לא ישתתף רק מגין מצומצם ע"כ אין כדאי לחלק כן לרבים.

גו. רמ"א שם, ובמ"ב (ס"ק ג' ז'), וחומץ לעניניו מיקרי כל שבני אדם נמנעין מלשתותו מפני חמיצותו. (כ"מ בדה"ח וח"א).

גז. שו"ע ס"י.

גח. ברמ"א סי"א ומותר לשתות כל שכר אפילו של דבש שקודין מעד.

גט. סי' תקנ"א ס"ט ברמ"א, ומצניעין מר"ח ואילך הסכין של שחיטה שאין שוחטים כ"א לצורך מצוה כגון לחולה או שבת או מילה וכיוצא בו. [כגון פדיון הבן. וסעודה שעושים בלילה שלפני מילה אינה סעודת מצוה. יד אפרים, מ"ב]. ועיין במ"ב דהיינו דאין שוחטין עד יו"ד באב למהנהיגו שאין אוכלין בשר עד יו"ד באב בחצות [מ"א בשם הב"ח]. ואם חל ט"ב ביום ה' מותר לשחוט בט"ב אחר חצות לכבוד שבת. ובמקום הפסד שלא ימצא קונים לטריפה מותר לשחוט גם ביום ד' דאל"כ מימנעי ולא שחטי. (מ"א וא"ד) ומי שחכר מהשר לא האכיל בשר לעדרים ואם לא ישחוט יפסיד, אזי יתן מכל בהמה לעני חולה איזה חתיכה וא"א לכזית בשר בלא שחיטה [ח"א].

ס. שמעתי ממרן זצ"ל, מפני שמכשיל את הקונים באכילת בשר, ודלא כמ"ש בס' שערים המצוב"ה (סי' קכ"ב ס"ק י') להתיר מפני שיתלו שקונה עבוד קטנים וסעודת מצוה, דהרי מכשילים לעבוד על המנהג ואיסור דרבנן. [וע"ש בשבט הלוי (ח"א סי' ל"ז) לגבי הושעת דבר מאכל למי שלא יטול ידיו, שהביא משו"ת תורת חסד (סי' ה') דדרך מכירה מותר ע"ש]. ובמקום שאם לא ימכור הוא בשר כשר יקנו נו"ט במקום אחר, נחלקו הפוסקים [ע"י בשערים המצוב"ה (סי' קכ"ב ס"ק י') ובמקום שאין בפתיחה משום פריצת גדר אפשר להקל.

סא. שו"ע סעיף י"א.

סב. בשו"ע סי' תקנ"א ס"י, ומותר לשתות יין הבדלה וברכת המזון. וכ' הרמ"א ונוהגין להחמיר שלא לשתות יין בברכת המזון ולא בהבדלה.

סג. ברמ"א שם, נותנים לתינוק [ובמ"ב (ס"ק ע') שהגיע לחינוך וישתה רוב הכוס. ודוקא אם לא הגיע עדיין להתאבל על ירושלים].

סד. סי' תקנ"א במ"ב (ס"ק ע') דקטן אף שאינו יודע להתאבל על ירושלים אסור בבשר ויין אם הוא בריא. ובשע"צ צ"ע זיין המקור א"ד ודגמ"ד ודלא כמ"א, וכתב והנה בח"א ראיתי שהעתיק דברי המ"א, ולפלא כיון שרבים חולקים עליו וכן בדה"ח העתיק להחמיר כוותיהו, ע"כ.

סה. שבט הלוי (ח"ט סי' קל"א א') כתב לגבי מי ששכח וברך על יין שייטעם מעט, דכיון שאינו אלא הרחקה ומונהג מפני אבולת ירושלים לכו"ע יטעם. ואינו דומה למ"ש בשבה"ל (ח"א סי' ר"ה בהערות לסי' ר"ו, ובח"ד סי' כ', וח"ה סי' כ"ד) דאם בירך ונודע לו שיש חשש איסור במאכל דלא יטעם ולא יחשוש לברכה לבטלה, דהתם יש איסור ממש. וכן שמעתי ממרן זצ"ל לגבי מי ששכח וברך על בשר דפשיטא דיטעם משהו, דאין בטעימה זו שמחה, וודאי דלא גזרו בכה"ג.

סו. רמ"א שם.

סז. מ"ב (ס"ק פ"א) מהט"ז. וכתב עוד הרמ"א אבל יש לצמצם שלא להוסיף. וכתב המ"ב דהיינו דמי שלא בא מחמת קורבה או אהבת דעים רק לאכול ולשתות עבירה היא בידו [מג"א].

ונשים במקום שדרך לזמנן לסעודה ג"כ מותרותיה.

מח. סעודת סיום מסכת נחשבת גם היא לסעודת מצוה. ומ"מ אם לא נזדמן הסיום בדרך לימודו לא ימהר או יאחר בשביל זה. וגם אם לא היה עושה סעודה בשאר הימים אפשר שלא יעשנה גם עתה^ט.

ומי המותרים להשתתף בסעודה זו עיין בהערה^ז. ואין הדעת נוחה להקל לעשות סיום לאכול בשר וליתן לנשים ולילדים בסביבה^ח.

מט. בשבוע שחל בו ט"ב אין לאכול בשר ולשתות יין בסעודת מצוה רק מניין מצומצם^י. היינו שמלבד בעלי השמחה [ובברית הסנדק והקוואטר] והקרובים הפסולים לעדות ניתן להזמין עשרה אנשים נוספים משום רעות ועיין בהערה^י וזה מותר אפילו בערב ט"ב, ויעשנה קודם חצות^{יא}.

נ. לבישת בגדי שבת בשמחה – מי שהולך לשמחה [ברית מילה, בר מצוה, ופדיון הבן] מר"ח עד ט"ב אינו לובש בגדי שבת^{יב}.

נא. בברית מילה מר"ח עד ט' באב נוהגין שהמוהל והסנדק ואבי הבן ואמו לובשים בגדי שבת^{יג}. וכן האשה שמכנסת התינוק (קוואטר) נוהגת ללבוש בגדי שבת שזה עיקר מצותה^{יד}.

והסבים, אבי אבי הבן ואבי היולדת, שרגילים ללבוש בשמחת נכדיהם בגדי שבת ג"כ נוהגין להקל וללבוש בגדי שבת הם ונשיהם^{טו}.

סד. שם ממ"א וש"א. ועו"ש דמי ששולחין לו לביתו אסור לאכול. ועיין במ"ב (ס"ק ע"ז) שכתב, והנה בלבוש כתב דמר"ח עד ט"ב לוקחין מניין מצומצם, ויש לוקחים עשרה מלבד הקרובים השייכים לבעל הסעודה. והנה בח"א העתיק כהלבוש, אבל בדה"ח משמע דיכול לנהוג להקל כדעת הרמ"א דמר"ח עד השבוע שחל בו ט"ב מותר לזמן כל השייכים לסעודה ואפילו כמה מנינים.

סט. רמ"א שם, ומ"ש ומ"מ וכו' במ"ב (ס"ק ע"ג). [והנה הרמ"א כתב ג"כ וסעודת אירוסין. וכל האחרונים תמהו בזה דהא בשו"ע ס"ב איתא דאין לעשות סעודת אירוסין, ועיין במג"א דיש שמחוקו תיבות אלו, והב"ח כ' דכשאיין לו אשה ובנים מותר. ומג"א חולק ע"ז, וכ' דאפשר לומר דמיידי שלא בשעת אירוסין או שלא בבית ארוסתו דאז ליכא שמחה. וראיתי בשם האמרי אמת מגור זצ"ל שהיה כתוב בשו"ע וסיום מסכת וס"א בר"ת, והכוונה.

ע. במ"ב (ס"ק ע"ג) סיים, אכן אם נזדמן כראוי מותרים לאכול אף אותן שלא למדו עמהן אם היו הולכים ובאין גם בזמן אחר משום ריעות [מ"א זא"ד]. ובביאור הלכה הביא מסידור ד' יעקב עמדין שדעתו דדוקא מחזיקי הלומדים והגבאים המשגיחים עליהם ומשדריהם מותרים אפילו הם רבים, אך לזמן אחרים מלבד אלה מפני הכבוד והאהבה או לאיזה תועלת שהוא הוא איסור גמור. ומ"מ פשוט דאם אותן הבאים מסייעים לעשות הסעודה בודאי מותר דהוא בכלל מה שאמר הגמרא תיתי לי דכי הוי מסייעי רבנן מסכת עבידנא יומא טבא לדבנן וכמ"ש המ"א.

עא. כתב בשבט הלוי (ח"ו סי' ע"ב) בענין הסיום בתשעת הימים לאכול בשר וגם הנשים וילדים בסביבה, אין דעתי נוחה להקל כי כמדומני מזלזלים במנהג קדום, וחשש חולשה ופקו"ג אין כאן כי אפשר ובריא לאכול גם מאכלים שאינם בשריים, ולמה לנו להקל במה שאין צורך, ואם יש צורך גם בלא"ה אפשר להקל, ע"כ.

עב. מ"א שם. ועיין במ"ב (ס"ק ע"ז) ממ"א, דט"ב שחל בשבת נדחה אין לו דין שבוע שחל בו ט"ב ולכו"ע מותר לזמן כל קרואים שירצה. וביאורו הלבושי שרד ומחצה"ש דמה שמצוין המ"א לס"ד כוונתו דשם יש דעות בשו"ע בזה והיינו בתספורת וכביסה דאסורים מדינא, אבל בדברים הט"ז דברי עצמו וחומרא יש להקל.

עג. מ"ב מהט"ז (ס"ק י"ב), ובשעה"צ (ס"ק פ"ה) כתב והסנדק והמכניס והמוציא (שקורין קוואטר) נמי הוא בכלל הזה [פמ"ג]. וכתב בשעה"צ (ס"ק פ"ד) וממ"א משמע דמפרש מניין מצומצם עם הקרובים). והשאר יאכלו מאכלי חלב [מ"א]. ועיין בשעה"צ (ס"ק פ"ז) שכתב, אכן לפלא למה לא העתיק הדה"ח דבשבוע שחל ט"ב אין לזמן כל השייכים לסעודה דזוה שיום המ"א והלבוש. ואולי דס"ל כמסקנת הט"ז דברי עצמו דשונים הם לקולא ע"ש.

עד. רמ"א, וע"ש במ"ב (ס"ק ע"ח) ובלבד שיעשנה קודם חצות [מג"א וש"א]. ובשעה"צ הביא דבגדי ישע כתב דלכתחילה בודאי ימהר לעשות קודם חצות אבל אם נמשך הסעודה אחר חצות אין חשש רק שלא יהיו יותר מיו"ד ואפשר דדוקא לאלו הלומדים בעצמם.

עה. סי' תקנ"א ס"א ברמ"א. ולצורך הצלחת השידוך מותר, שבט הלוי (ח"ט סי' קל"א ד').

עו. רמ"א שם. ואמו, במ"ב.

עז. מ"ב (ס"ק ג') ממג"א. ובשעה"צ כתב, ובספר א"ר מצד דגם המכניס והמוציא הוא לזה כבעל ברית.

עח. שעי"ת (סק"א), וכתב עוד וכמדומה שנוהגין להקל גם שאר קרובים אשר דרכם אם היה בימים אחרים ללבוש בגדי שבת הם לובשים גם עתה וצ"ע בזה, ונראה שצער הוא לאבי הבן והיולדת כשאין מתעורבים בשמחתם הקרובים האלה בלבישת לבנים, ולשאר קרובים יש להחמיר. ועיין מח"ב בשם זרע אמת שבעל ברית אסור ללבוש בגדים חדשים בשבוע זה. ונשים הנושאות את התינוק לביהכ"ס, והמושיות את התינוק לביהכ"ס של אנשים (שקורין קוואטר שאפט) לובשין ג"כ בגדי שבת כיון שאין להם מצוה אחרת במצות מילה רק זו לבד ועיין בפ"מ, עכ"ל. והודאת מרן זצ"ל דמי שאינו נוהג ללבוש בכל פעם בגדי שבת לא ילבש, ובמקום שנוהגים להקל אין למחות ביד המקילין.